

DEVLET HATUN KÜLLİYESİ'NİN GEÇİRDİĞİ TAMİRLER VE DEVLET HATUN İLE İLGİLİ YENİ BİLGİLER

Mehmet Ali UZ- Derya (KASAPOĞLU) KARAKAYA

Devlet Hatun, Mihmandar Mahallesi'nde bir külliye (mescit, türbe, medrese ve imaret) ve Kadinhani'nda bir han yaptıran ve kurduğu bu mameureler için zengin vakıflar bağışlayan bir hanımdır. Doğum ve ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte ölüm tarihi Hatuniye Mescidi'nin vakfiyesinin ikinci tanzim tarihi olan 621 H/ 1224 M tarihinden sonra Hz. Mevlâna'dan otuz yıl kadar önce olmalıdır.

Hatuniye Mescidi'nin ilk vakfiyesine göre Devlet Hatun, Selçuklu sultanları soyundan **Ahmet el-Arûsî**'nin kızıdır. Konyalı, Devlet Hatun'un babasının Selçuk hanedanına damad olduğu için de El-Arûsî şeklinde vasıflandırılmış olabileceğini söylemektedir.⁽¹⁾

Mehmet Önder'e göre Hatuniye Mescidi'nin ikinci vakfiyesi 621 H/ 1224 M tarihli olup bu

vakfiyede Devlet Hatun'un babasının adı Abdullah olarak geçmektedir.⁽²⁾

Konyalı, isim vermeden "Kopyacı" diye nitelendirdiği Mehmet Önder'in Devlet Hatun'un babasının ismini okuyamadığını, Biremonî'yi de Hristiyan ismi sandığı için adına hemen Abdullah'ı yakıştırdığını söyler.⁽³⁾

Bizim gördüğümüz 4 Muharrem 1129 / 19 Aralık 1716 tarihli "**Devlet Hatun Evkâfı**" köylerinden alınan avarız hakkındaki fermana": "**Devlet Hatun binti Abdullah min âl-i Selçuk**" ibaresi geçmektedir.⁽⁴⁾ Bu duruma göre Devlet Hatun'un saraya mensup olduğu, babasının adının da Mehmet Önder'in belirttiği şekilde Abdullah olduğu görülmektedir. Bir de Mescidin üzerindeki taş kitabede: "Bu imaretin sahibi, dinin ve dünyanın şerefi, fetih babası, Emiri'ül-mü-

(1) Mehmet Önder, Mevlâna Şehri Konya, Ankara 1971, s. 131; İbrahim Hakkı Konyalı, Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi, Konya 1997, s. 383-385.

(2) Önder, a.g.e., s. 132.

(3) Konyalı, a.g.e., s. 384.

(4) İzzet Sak, Cernal Çetin, Konya Şer'iye Sicili, Konya 2008, 47/597.

Hatuniye Camii minaresi ve geri planda Alaaddin Camii ve Selçuklu Sultanları Türbesi.

minin burhamı, ulu sultan, Keyhüsrev oğlu Keykubat'ın (saltanatı) günlerinde, yüce Tanrının rahmetine muhtaç, zayıf kulu Hacı Mahmut oğlu Bedreddin Beremoni'dir. Tarihi 627 yılıdır." İbaresini yer almaktadır. Konyalı bu kitabeyi, "Devlet Hatun Bedreddin Biremoni'nin kardeşidir. Babaları da Danişmend oğullarından Muzafer-üd-din Mahmud'dur. Devlet Hatun 627 H/1230 M yılından evvel öldüğü için belki de bir zelzeleden yıkılmış olan mescidi tamir ettirmiş ve üstüne de kendi adını kazdırmıştır." şeklinde yorumlamaktadır.⁽⁵⁾

(5) Konyalı, a.g.e., s. 385.

Yine Konyalı, Devlet Hatun'un "Selçuklu hükümdarlarından hangisinin hanımı olduğunu tespit edemedim." der. Eğer ikinci vakfiyede veya vermiş olduğumuz şerhiye sicili kaydında olduğu gibi Devlet Hatun'un babasının adı Abdullah, kendisi de Selçuklu sultanlarından birinin hanımı ise Devlet Hatun bir Gayrimüslim kızı mı idi?

Devlet Hatun Mescidi muhtelif tarihlerde tamirat görmüştür. Tamiri ile ilgili ilk belge şerhiye sicillerinde karşımıza çıkmaktadır. Birinci şerhiye Sicil kaydına göre mescidin nazırı **Pîr Ahmet oğlu Memi**, mescidin minare ve türbesinin 1564 senesinde tamirini yaptırmıştır.⁽⁶⁾

Bazı kaynaklarda mescidin avlusunda Kütük Minarenin yanında açıkta bulunan kabrin muhtemelen Devlet Hatun'a ait olduğu belirtilir. Tespit ettiğimiz 8 Şaban 1126/ 19 Ağustos 1714 tarihli bir kadı sicil kaydında önce mescidin kubbeli olduğu, mescidin yanındaki Devlet Hatun'un Türbesi'nin "yıkılıp harâb olduğu" için "öz ile tecdid" olduğu belirtilir.⁽⁷⁾ Türbe, 1700'lü yılların başlarında yıkılmış, Devlet Hatun Vakfı mütevellisi tarafından mescitle birlikte onartılmıştır.

Devlet Hatun Mescidi ve Türbesi'nin vakıf malı ile tamirine 1714 yılında izin verilmesine rağmen **mütevellisi Hasan Bey'in** görevini yerine getirmemesi nedeniyle bu tarihte tamiri-

(6) Zeki Atçeken, Konya'daki Selçuklu Yapılarının Osmanlı Devrinde Bakım ve Kullanılması, Ankara 1998, s. 89.

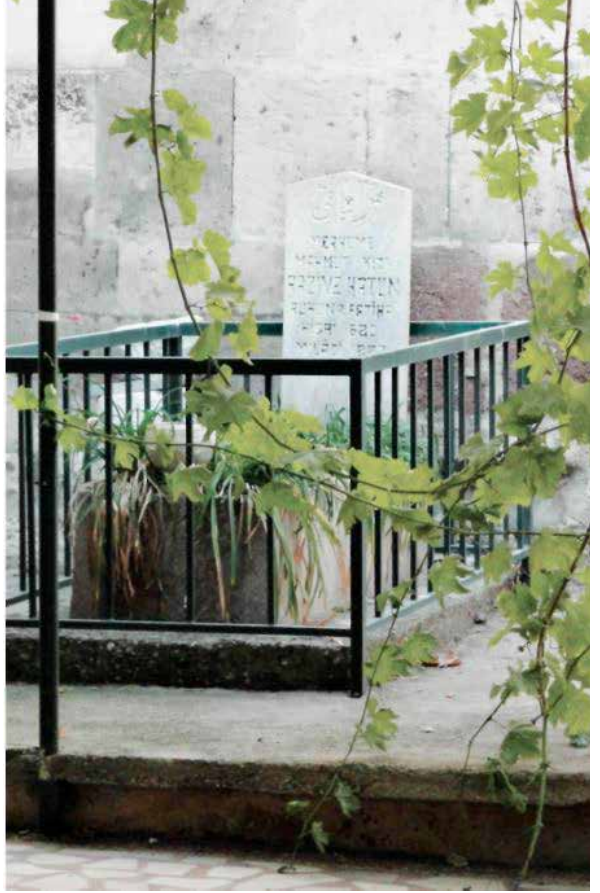
(7) İzzet Sak, Cemal Çetin, Konya Şerhiye Sicili, Konya 2008, 45/102.

nin bir kısmı yapılmış bir kısmı yapılmamıştır. Bunun üzerine mahalle halkının ileri gelenlerinin başvurusu ile 19 Şaban 1128/ 8 Ağustos 1716 tarihinde yeniden tamir keşfi yapılmış ve altmış üç buçuk kuruşa ancak tamir edilebileceği tespit edilmiştir. Yine aynı tarihli başka bir sicil kaydında ise harap olan mescit ve türbesinin iki yüz on altı buçuk kuruşa ancak "ta'mir ve tecdid" olacağı tahmininde bulunulmuştur.⁽⁸⁾

Mescit XIII. yüzyılda tek kubbeli ve minaresi de çift şerefelidir.⁽⁹⁾ Daha sonraki yıllarda üstteki şerefe yıkılmıştır. Hatuniye Külliyesi birkaç zelzele görmüştür. Bu şekilde sık sık tamir edilme ihtiyacı hasıl olan mescit 1873 yılında **Konya Ticaret Mahkemesi Reisi Hacı Mehmet Efendi** tarafından yeniden yaptırılmıştır. Ancak kerpiç olan yapı mahalle halkı tarafından yıktırılarak 1958 yılında yerine bu günkü mescit yaptırılmıştır.⁽¹⁰⁾ Günümüzde mescidin kuzeyindeki bahçe yıkılan medresenin yeridir.

Külliyede dikkatimizi çeken bir husus da Devlet Hatun'a ait olduğu anlaşılan kabrin Minare ile mescit arasında bulunması, Devlet Hatun'a ait eski türbenin mescit içinde veya hemen mescidin bitişiğinde olduğudur. Bu sebeple minare en kuzeyde yer almaktadır.

Devlet Hatun ile ilgili rivayet ve iddialar başka belgelerle desteklenmelidir diye düşünüyoruz.

Devlet Hatun'un kabri.

KAYNAKLAR

- Ahmet Eflaki, Ariflerin Menkıbeleri, Çeviren Tahsin Yazıcı, II, İstanbul 2008, s. 386.
- Cemile Tekin, "Devlet Hatun Türbesi", Konya Ansiklopedisi, C. 3, s. 86, 87.
- İbrahim Hakkı Konyalı, Abideleri ve Kitabeleri İle Konya Tarihi, Konya 1997, s. 383-385.
- İzzet Sak, Cemal Çetin, Konya Şer'iyeye Sicilli, Konya 2008, 45/102.
- Mehmet Ali Uz, "Devlet Hatun", Konya Alimleri ve Velileri, Meram Belediyesi Kültür Yayınları, Konya 2013, s. 123.
- Mehmet Önder, Mevlâna Şehri Konya, Ankara 1971.
- Nezahat Bekleyiciler, "Devlet Raziye Hatun", Konya Ansiklopedisi, C. 3, s. 87.
- Zeki Atçeken, Konya'daki Selçuklu Yapılarının Osmanlı Devrinde Bakım ve Kul lanılması, Ankara 1998.
- Zeki Atçekin, "Güdük Minare ve Hatuniye Mescidi" Konya Ansiklopedisi, C. 4, S. 29-31.

(8) Sak, a.g.e., 47/258,268.

(9) Atçeken, a.g.e., s. 82.

(10) Atçeken, a.g.e., s. 91.

Prof. Dr. Saim
SAKAOĞLU

YIL 2015, YAŞ 76'NIN NOTLARI: 5*

BİZİM ORALARDA YOL, YÖN VE YER TARIFLARI

Eskiden taksi mi vardı da yolu veya yeri sürücüsüne tarif edecektik. Ya bindiğimiz faytonun ki ona landon ve körük de denilirdi, sürücüsüne veya eşya taşımak için tuttuğumuz at arabasının sahibine veya hamala yolumuzu mu anlatacaktık! O zamanlar Konya avuç içi kadar bir yer... Ama yine de sürücüler her yeri bilmeyebilir.

Asıl konumuza girmeden önce bizzat yaşadığım bir olayı anlatayım da bana hak veriniz. Ankara'nın bir önceki otogarına halk arasında *Terminal* denilirdi. Hatta oradan geçen belediye otobüslerinin alımları ile sağ yanaklarında *Terminal* yazardı. Bir sabah Konya'dan yola çıktım, *Terminal*'de inip taksilere doğru yöneldim. Gösterilen taksiye binince de sürücüyü 'Sihhiye'ye...' deyiverdim. Delikanlı daha arabayı hareket ettirmeden

soruvermez mi: 'Ağabey, ben orayı bilmiyorum, bi tarif ediver.' Vallahi *Terminal*'den yolcu alıp da en yakın mesafe olan Sihhiye'yi yani Sağlık Bakanlığı'nın bulunduğu yeri bilmeyen adamı çalıştırmamak gerekir diye düşündüm. Neyse, gideceğim yerin tarif edilmesi kolaydı da bu acemi Ankaralı sürücüyü fazla yormadım. İşte böyle...

O yıllarda çarşı iç tariflerde önemli mekânlara büyük iş düşerdi. Devlet binaları, camiler, okullar, vb. Ayrıca bazı özel iş yerleri de bize yardımcı olurlardı. Bazı farklı mekân adlarını da hatırlamakta yarar vardır. Bir de bizim Konya'mızda bazı meslek sahiplerinin topluca bulunduğu ortamlara verilen ve ikinci kelimeleri hep ortak olan yerlerimiz de vardı. Sözü uzatmayalım, canlı örneklerimize geçiverelim.

Vereceğimiz örnekler ağız

* "Yıl 2015, Yaş 76'nın Notları" yazı dizisinin diğer yazıları için bkz. 25 Mart 2015, C.15, S.8, s. 113-114; 1 Temmuz 2015, C.15, S.20, s.305-308; 15 Temmuz 2015, C.15, S.22, s.339-342; 14 Ekim 2015, C.15, S.28, s.

özelliklerine bağlı kalınarak yazılacaktır:

Hökümetin arkası, Belediyenin yanı, Postânenin bitişiği...

Azze Caminin garşısı, Gapı Camisi'nin gıblesi, Şerafettin'in yan giriş gabısın garşısı...

Hâkimiyet'in arka gapısı, Gazi Mektebi'nin garşısı, Sanat Mekdebi'nin ilerisi...

Kebapçı Şükrü'nün yanı, Etter Ölakcı'nın dibi, Helvacı Çöğenlerin garşısı...

Gayıklı Gayfe'nin altı, Araboğlu Makası, Sulu Han'ın bitişiği...

Ettarlar içi, Kebapçılar içi, Gunduracılar içi...

Gırmızı Kütüpâne'nin önü, Elli-ikilerin yanı, Sakalhoğullarının garşısı...

Gevraki'nin Hanı, Esat Efendi Hanı, Gara Mısdafa'nın Hanı...

Dellal Bazarı, Gadınnar Bazarı, Amele Bazarı...

At Bazarı, Saman Bazarı, Buğday Bazarı...

Yeni Sınamanın önü, Belediye Sınamasının garşısı, Yazlık Ceylani Sınamasının yanı...

Isdasyon, Garaj, Heykel...

Alettin'deki gızlı gâvenin altı, Gar Ayle Baççesi, Tenis gortunun yanı...

Listemizi daha da uzatabiliriz. Biz, mahallelerle, özellikle bizim mahallemizle ilgili tariflere yer vereceğiz. Bakalım nereleri nasıl tarif edeceğiz.

Babam ile ağabeyimin iş yeri, İstanbul Caddesi üzerindeki, günümüzde de işlevini farklı bir açıdan sürdüren *Dellal Bazarı*'nın içinde idi. Bu Pazara, eskiler, tarihî bir sebebe bağlı kalarak *Sipahi Pazarı* da derlerdi. Ancak halk arasında bu ad büyük ölçüde değişerek

İsbâ Bazarı şeklini almıştı.

Diyelim ki bizim Çaybaşı Caddesi üzerindeki evimize bir hamal gönderilecek. Tellal Pazarı'ndan çıkıp da bizim eve ulaşınca kadar olan yolu şöyle bir tarif ediverelim: *Azze'nin önünden geçecen, Gayıklı Gâve'den dörü gidecen. Hâkimiyet'ten sôna dimdirek gidecen. O yol ileride çatallaşır, sen susayı tutacan. [Şimdi doğrudan giden yol eskiden yoktu.] Garşına bir ayna gelecek, oradan sola gıvrılıp dosdörü devam edecen. Solunda hiç sokak yok, Sağında ki birinci dël, ikinci dël, üçüncü sokağa gelecten. Onun köşesinde bir bakkal dükkânı var, orası Şitan Mısdafa dinilen bir emminindir. İşde o sokağa dönecen. Git babam git. Git babam git... Uzakdan gavak ağaçlarını görecen. Biz oraya Gavakların Orası diriz. Oraya varmayacan. Yolun solunda bir çıkmaz sokak gelecek. İşte o çıkmaz sokağın garşısındaki mavi boyalı çit ganatlı gapısı olan evin şapşağını çalacan. Evde aplalar var, onnar sana gapıyı açallar. 'Bunnarı âbem gönderdi.' dirsın, döner gelirsın.*

Burada çarşıdan başlayıp bir eve ulaşmanın tarifini gördünüz. Diyeceksiniz ki, 'Bu gariban hamal bunların tamamını nasıl aklında tutacak?' Tutar efendim, tutar; onların mesleği bu... Yoksa kimse eşya vb. şeyleri onlara emanet ederler miydi hiç?

Caddemizin ve mahallemizin benzer şekillerde tarif edilmesi aşamasında kullanılan pek çok önemli yerler vardır. Bunlardan birini yukarıda andık: Kavakların Orası... Bu mekân adı bazen önemli bir işe de yarayabilir. Bizim oralara bilen hamal veya at arabası sahibi sorar:

"Âbey, Gavakların neresinde?"

Alınacak cevap taşıma ücretinin belirlenmesinde de önemli rol oynar.

Şu adlar mahalle dışında veya içinde bir yer tarif edilirken sıkça kullanılan yer ve evlerin adlarıdır. Bunlar, bilinen ve eskiden beri oturan komşuların evleri ile mahallenin ortak alanlarıdır.

İşte, evleri dolayısıyla anılan komşulardan bazıları: Erzincanlı Memedâ, Edirneligil, Sakaveliler (bizim aile), Mihçıların Sâli, Ölmezler, Özgüzarlar, Galatalılar/Ehedâgil, Zibekler, Fadimanapla, Yöreliler, Hacı Mevlütler, Gambırlar, Zanakalar, Toklular, Hayrulhalar, Mihçılar...

Artık caddemizin dört yol ağzına geldik. Devam edebiliriz, sağa veya sola kıvrılabiliriz. İşte o adlardan seçmeler: Altındişler, Elmalılar, Saracıklı İsmâyılağagil, Tıptıplar, Helimâgil, Aççılar, Taşçılar, Akkiprikler, Ambarlılar, Çalıklar, Tangu Hanım: Tatlısumaklar, İssanagil, Atıcılar, Allahçılar, Kepekçiler, Yağçılar, Koldemirler. Hasmaviler, Nurullahlar, Çolak Memedâ ve ilerilerde Helim Coşkun...

Bunların anılmalarının bazı sebepleri vardır, bazılarını hatırlayıverelim.

Helim Coşkun merhumun evlerinin bulunduğu bölge mahallemizin batı ucudur, ötesinde yeni bir mahalle başlar.

Zanakalar, Helimâgil, Mihçılar dört yol ağzındadırlar. Dördüncü köşede ise nokta (bekçi kulübesi) bulunmaktadır.

Altındişin Mustafâ'nın evi Maraş Caddesi'nin kol verdiği, dördüncü caddemiz olan Abdürreşit Caddesi'nin başladığı köşedir.

Fadimanapla sabahları ve yaz aylarında küçük çocuklara elifba öğretirdi.

Ve daha niceleri... Say say bitmez. Şimdi bu sayılanların tamamına yakını bizlerden birer Fâtiha beklemektedirler.

Yukarıda adını andığımız Ay-

na'nın karşısındaki köşede bulunan evin özel bir adı vardı: Gayıslı Burun. İşte bu burun yolu uzattığı, keskin bir viraja sebep olduğu için şehirden gelen yolun devamı istimlak edilmiş, yol doğrulanmıştır. Ancak o köşedeki ev bahçesinden sokağa sarkan kayısı ağaçların dallarından dolayı bu adla anılmıştır.

Helim Coşkun'un evlerinin ötesinde yol sağa ve sola ayrılırdı. O bölge meşhur Âşık Şem'i'nin evinin bulunduğu bölge idi. Ancak orada bulunan bir köprünün adı daha değişik idi: Paşalı Köprü.

Nurullah Camii'nden öte devam edersek yine bir köprüye geleceğiz. Burası da bir kişinin adıyla ilgilidir: İsağın Köprüsü (İshak'ın olabilir.)

Baruthane Caddesi'nin devamında, yolun solunda Konya'nın ünlü mezarlıklarından biri olan Hacı Fettah Mezarlığı uzanıp gider. Köşesinde yer alan iki çeşme, şehrimizde pek görülmeyen bir manzarayı sergiler. Galiba şimdilerde ikisi de 'Suuu, suuu' diye yanıp tutuşmaktadır.

Bu anılan yerlerin her biri bir evi, bir sokağı, bir alanı tarif etmek için kullanılan ölçülerimiz idi. Bir bölümü şimdi de var ama o eskileri hatırlayan kaç kişi kaldık ki?

Biz de yol, yön ve yer tanıtmâ âdet böyledir; ya sizde?

Mekânlara gelince... Cami (Fahrünnisa C.) Bir de Baruthane Caddesi üzerinde Yolcuoğlu Camii vardır. Abdürreşit Caddesi'nin Şeyh Vefa Sokağı ile kesiştiği köşeye sonradan yapılan camiinin adı, komşularımız arasında Nurullah Camii olarak bilinir.) çeşme (Dört yol ağzındakinden başka bir çeşme de Yolcuoğlu Camii'nin önündedir.) nokta (bekçi kulübesi), göl, Hayrullah'ın parselleri, Helim Coşkun'un apartmanları, (sonradan) Kur'an Kursu, vb.

MÜDERRİS ABDULLAH FEVZİ EFENDİ'NİN HATIRATI'NDA TUZLUKÇU -3-*

Av. Serdar
CEYLAN

Abdullah Fevzi Efendi'nin hatıratında Tuzlukçu'da o dönemde yaşayan bazı kişilerden de bahsedilmektedir. Biz nüfus defterleri⁽¹⁾, ailelerde muhafaza edilen evrak üzerinde yaptığımız inceleme ve araştırmalar ile bu kişiler ve aileleri hakkında şu hususları tespit ettik.

HACI MUSA EFENDİ (1274/1858-1933)

Musa Efendi, 1274/1858 yılında Tuzlukçu'da doğdu. Yusuf oğlu Veli Ağa ile Şerife Hanım'ın oğludur.

Hacı Musa Efendi'nin babası **Veli Ağa**, 1837 yılında doğdu. Babası Süleyman oğlu Yusuf Ağa (1809-?), annesi Alime Hanım'dır. Yusuf Ağa'nın Halil (1830-?) ve Musa (1832-?) isimli iki oğlu daha vardır.

Veli Ağa, Şerife Hanım ile evlendi. İkinci evliliğini ise Fadime Hanım ile yaptı. Veli Ağa'nın,

Musa (1858-1933)
Abdil (Buğdaycı) (1864-1943)
Emin (Buğdaycı) (1879-1961)
Mevlüt Çavuş (1881-1941)
Mehmet (1887-1911)
Hurşit (1891-1921)

isimli çocukları oldu. 1910 yılında vefat etti.

Veli Ağa'nın oğulları ve torunları 1934 yılında Soyadı Kanunu ile "Buğdaycı" soyadını almışlardır.

Hacı Musa Efendi, ilk evliliğini Tuzlukçu'da "Körbekirler" sülalesinden Ummahan Hanım ile yapmıştır. İkinci evliliğini "Alimollalar"dan Eşemen Hanım ile yapmıştır.

Ayşe (1304/1888-1327/1911),
Veli (1308/1892-1918),
Ahmet (1312/1896-1332/1916),
İbrahim (1314/1898-1916),
Fadime (1319/1903-1993),
Ummahan (1323/1907),
Hamza (1326/1910-1955),
Eşemen (1330/1914-1997),
Navruz (1332/1916-2001),
Mustafa (1334/1918-1932) ve
Şerife (1334/1918-1964) isimli ço-

(1) Hacı Musa Efendi'nin dedesi Süleyman oğlu Yusuf Ağa 1844 tarihli Akşehir Nüfus Defterinde Tuzlukçu Karyesi Mahalle-i Sani (Aşağı Mahalle) 2. hanede nüfusa kaydedilmiştir. 1904 tarihli Tuzlukçu Nüfus Defterinde ise Hacı Musa Efendi ve ailesi Tuzlukçu, Yukarı Mahalle, 62. Cilt, 2. Hanede nüfusa kaydedilmiştir. Emin Efendi ve ailesi ise 1. Hanede nüfusa kaydedilmiştir. Soyadı Kanunu ile "Buğdaycı" soyadını alan bu aile Tuzlukçu'nun en kalabalık ailelerindedir.

* Yazı dizisinin önceki yazıları için bkz: 9 Eylül 2015 C.15, S.24, s.369-375; 18 Kasım 2015, C. 15, S.33, s.519-524.

Yusuf Ağa oğlu Veli Ağa oğlu Hacı Musa Efendi oğlu
HAMZA BUĞDAYCI (1326/1910 - 22.06.1953)

Yusuf Ağa oğlu Veli Ağa oğlu Hacı Musa Efendi oğlu
Hamza Buğdaycı oğlu İBRAHİM BUĞDAYCI (1926-1981)

Yusuf Ağa oğlu Veli Ağa oğlu Hacı Musa Efendi oğlu
Hamza Buğdaycı oğlu MUSTAFA BUĞDAYCI (1935-2011)

cukları olmuştur.

Musa Efendi, 1931-2 yılında hacca gitmiştir. Hacı Musa Efendi, 1933 yılında Tuzlukçu'da vefat etmiş, Tuzlukçu Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Abdullah Fevzi Efendi'nin hatıratına göre;

Hacı Musa Efendi, Tuzlukçu'nun ileri gelenlerinden dindar bir kişidir. Dördüncü Ordu'da asker olarak Kafkas Cephesine giden oğlu **Veli** (1308/1892 - 1918) ile kardeşi **Hurşit** (1307/1891 - 1337/1921) şehit olmuştur. Ayrıca kardeşi **Emin Efendi** (1295/1879 - 1961) ve **Mevlüt Çavuş** (1297/1881 - 1941) da Tuzlukçu'da yaşamaktadır. Diğer kardeşleri Mehmet (1303/1887 - 1327/1911) ve Abdil (1864-1943) hatıratında geçmemektedir. Oğullarından İbrahim (1314/1898 - 1916) Şam bozgununda şehit olmuş, diğer oğlu Ahmed (1312/1896 - 1332/1916) ise Pozantı'da giderken vefat etmiştir. Küçük oğlu Hamza (1326 / 1910-1955) ise hayatta kalmıştır. Ayrıca Süleyman isimli bir kayınbiraderi vardır.

Hamza Buğdaycı'nın (1910-1955)⁽²⁾ da İbrahim (1926-1981), Pamuk (1928), Ayşe (1931), Musa (1933-1951), Şükran (1934-1943), Dudu (1939-1943), Mustafa (1935 - 2011), Ahmet (1950-2005), Tahsin (1949-1954) ve Hediye (1952) isimli çocukları olmuştur.

EMİN EFENDİ (BUĞDAYCI) (1295/1879 - 1961)

Emin Efendi, 1295/1879 yılında Tuzlukçu'da doğdu. Veli Ağa ile Fadime Hanım'ın oğludur.

Mehmet ve Rukiye kızı Fadime Hanım ile evlenmiştir. İkinci evliliğini Mevlütlü Köyü'nden Müsevvit

(2) Aileye göre, Hamza Buğdaycı'nın ölüm tarihini 26 Mayıs 1953'tür. (Kaynak kişi: Navruz Buğdaycı (1926 doğumlu, Hamza oğlu İbrahim Buğdaycı eşi.)

SÜLEYMAN AĞA

YUSUF AĞA (1809-?) - ALİME HANIM

HALİL EFENDİ (1830-?)

MUSA EFENDİ (1864-1943)

VELİ AĞA (1837-1910)

Mevlüt Buğdaycı (1881-1941)

Mehmet Efendi (1887-1911)

Hurşit Efendi (1891-1921)

Hacı Musa Efendi (1858-1933)

Ayşe (1304/1888-1327/1911)
Veli (1308/1892-1918)
Ahmet (1312/1896-1332/1916)
İbrahim (1314/1898-1916)
Fadime (1319/1903-1993)
Ummahan (1323/1907)
Hamza (1326/1910-1955)
Eşemen (1330/1914)
Navruz (1332/1916-2001)
Mustafa (1334/1918-1932)
Şerife (1334/1918-1964)

Abdül Buğdaycı (1864-1943)

Mustafa (1895-1936)
Ali Osman (1898-1986)
Şerife (Yigit) (1900-1986)
İsmail (1903-1976)
Elife (1904-1909)
Mehmet (1909-1990)
Elife (Taş) (1914-1942)
Elife (1919-?)
Döndü (Ağaççı) (1926-2010)
Dudu (Ünal) (1925-1951)
Hatice (Oduncu) (1926-1943)
Abdullah (1930-1987)

Emin Buğdaycı (1879-1961)

Bayram (1316/1900-1337/1921)
Yusuf (1320/1904-1324/1908)
Tevfik (1322/1906-1991)
Yusuf (1326/1910-1328/1912)
Mehmet (1327/1911-1984)
Sıdka (1331/1915)
Ramazan (1336/1920-1932)

Mevlüt Buğdaycı (1881-1941)

Kenan (1920-?)
Mehmet (1921-?)
Fadime (1921-?)
Mehmet Ali (1929-?)
Şaban (1930-?)
Ünzile (1931-?)
Şaban (1935-?)

Mehmet Efendi (1887-1911)

(İ. Cihan
Harbi Kafkas
Cephesinde
Şehit)

Hurşit Efendi (1891-1921)

(İ. Cihan
Harbi Kafkas
Cephesinde
Şehit)

Veli Ağa'nın Soy Ağacı

İbrahim Efendi (1859-1924) ile Emine kızı Hatice Hanım (1297/1881 - 1959) ile yapmıştır.

Bayram (1316/1900-1337/1921)⁽³⁾, Yusuf (1320/1904-1324/1908), Tefvik (1322/1906-1991), Yusuf (1326/1910-1328/1912), Mehmet (1327/1911-1984), Sıdika (1331/1915) ve Ramazan (1336/1920-1932) isimli çocukları olmuştur.

Abdullah Fevzi Efendi'nin hatıratına göre; Emin Efendi, Hacı Musa Efendi'nin kardeşidir. Mevlütlü Köyü'nden **Müsevvit İbrahim Efendi**'nin kızı (Hatice Hanım / 1881-1959) ile evlidir.

MÜSEVVİT İBRAHİM EFENDİ (1859-1924)

Abdullah Fevzi Efendi'nin hatı-

(3) Nüfus kayıtlarında 1921 yılında vefat ettiğini öğrendiğimiz Bayram'ın vefatı, hatıratında şöyle kayda geçmiştir: "Biz eski odadan çıktıktan birkaç gün sonra Emin'in asker oğlu Bayram bir gece firaren evlerine gelir, evlerinin bir iki odasında asker oturduğu ve birinde cephane vesaire bulunduğu için oradaki nöbetçinin üstüne tesadüf eder bunu yakalar, nihayet, o evden olduğunu söyler, nöbetçiyi biraz kandırır. Bayramı bizim eğleştiğimiz odaya korlar. Bir iki gün sonra o bizden haberdar olan emir-ber nefer bunun orada olduğunu sezer, gece odayı basarlar, tutarlar. "On lira verirsiniz bırakırız. Değilse gidip alay kumandanına haber vereceğiz." derler. Parayı Emin vermez. Onlar da giderler, haber verirler. Zavalıyı götürürler. Oradan gittikten birkaç gün sonra hastaneye düşer birkaç gün zarfında vefat eder".

ratında geçen önemli isimlerden birisi de "Müsevvit İbrahim Efendi"dir. Abdullah Fevzi Efendi'nin Tuzlukçu'da odasında kaldığı Emin Efendi'nin kayınpederi'dir. Emin Efendi, İbrahim Efendi'nin kızı Hatice Hanım (1881-1959) ile evlidir. "Müsevvit" olarak anıldığından, kanaatimizce Akşehir'de medrese tahsili görmüş ve muhtemelen de Akşehir Müftüsü'nün yardımcılığını yapmıştır.

Hayatı hakkında hatıratında çok fazla bilgi edinemediğimiz İbrahim Efendi hakkında yaptığımız araştırmalarda; ilk olarak Mevlütlü Köyü Camii bahçesinde kendisi ve babasının kabrini tespit ettik.⁽⁴⁾ Maalesef yakın zamanda kabir taşları yenilenmiştir. Köy'de "Hatip İbrahim Efendi" olarak anıldığını, vefatına kadar talebelerine ders verdiğini öğrendik.

Mevlütlü Köyü'nde görüştüğümüz kişilerden⁽⁵⁾ ve temin ettiğimiz bir nüfus kaydından hareketle hayatı hakkında şu hususları tespit edebildik:

İbrahim Efendi, 1859 yılında Akşehir'in (günümüzde Tuzlukçu ilçesine bağlı) Mevlütlü Köyü'nde doğdu. Babası Karacaoğlu sülalesinden Hacı Mustafa ile Fatma Hanım'ın oğlu Hacı Mehmet Efendi (1830 - H. 1328 / 1910)'dir. Annesi Teslime Hanım (1835-?)'dir. Halil Efendi (Ünal) (1886-1958), Süleyman Efendi (Ünal) (1871-1962)⁽⁶⁾ ve Fatma (1892-?) isimli kardeşleri de vardır.

(4) Müsevvit İbrahim Efendi'nin kabir taşında: "Hacı Mehmet Oğlu, Karacaoğlu Hatip İbrahim Ruhuna Fatıha", babası Hacı Mehmet Efendi'nin kabir taşında ise, "Köyümüzün kurucularından Karacaoğlu Hacı Mehmet Ruhuna Fatıha, Ö. 1328" yazılmıştır. Orjinal mezar taşları ise 2000'li yıllarda kaldırılmıştır.

(5) Mevlütlü Köyü'nden Abdil Celil ÇINAR (1929) ve Doğan UYSAL (1937)'in beyanına ve temin edebildiğimiz nüfus kayıtlarına göre tespitlerimiz kayda geçmiştir.

(6) Süleyman Ünal, Hacı Süleyman Efendi ve "Kabasakal" lakabı ile köyde tanınmıştır.

İbrahim Efendi, ilk evliliğini Emine Hanım ile, ikinci evliliğini ise Huriye Hanım (1879-?) ile yaptı. Ahmet Rüştü, Himmet ve Emine ikinci eşi Huriye Hanım'dan olmuştur.

Hatice (Buğdaycı) (1881-1959)
Mehmet (1884-?)
Mustafa (1888-?)
Sıddıka (1892-?)
Fatma (1902-?)
Ahmet Rüştü (1910-?)
Himmet (1913-?)
Emine (1907-?)
isimli çocukları oldu.

1924 yılında vefat etti. Mevlütü Köyü Camii bahçesinde babası Hacı Mehmet Efendi (1830-)'nin ayak ucuna defnedildi. İbrahim Efendi'nin oğulları 1934 yılında Soyadı Kanunu ile "İşebakan" soyadını almıştır. Ailenin soyu İbrahim Efendi'nin erkek kardeşleri Halil Ünal (1886-1958) ve Süleyman Ünal (1871-1962)'dan devam etmektedir.

HAYTAOĞULLARI

Tuzlukçu Yukarı Mahalle'den bu ailenin lakabı 20. yüzyılın başından itibaren resmi evraka da "Haytaoğulları" olarak geçmiştir. Kanatımızca aile "Hayta"; Toroslarda yaşayan yörük aşiretindedir. Ailenin erkekleri de bu lakap ile anılmıştır.

Abdullah Fevzi Efendi'nin hatıratında "Hayta'nın Evi'nde" başlıklı bir bölüm de ve Tuzlukçu hatıratında da 20 yerde adı geçmektedir. Emin Efendi'nin "Eski Oda"dan sonra Abdullah Fevzi Efendi ve amcası Abdülhalim Efendi bir süre Hayta'nın Evi'nde kalmıştır. Hatıratında hiç ismi zikredilmemekle birlikte biz bu kişinin Haytaoğullarından Veli oğlu Ali YALIM (1897-1973) olduğu kanatindeyiz. Bu tarihte "Hayta" bekâr olarak ayrı bir evde kalmaktadır.⁽⁷⁾

(7) "Haytaya söyle onun evinde asker yok imiş ve ken-

Bitişik komşusu ise biraderinin hanımıdır.⁽⁸⁾ Hatıratından; Hayta'nın biraderinin hanımının evde yalnız kaldığı anlaşılmaktadır. Biraderi askerde veyahut başka bir sebeple başka bir yerde olmalıdır. Hatıratında geçen "Yörük Kara Mehmet" (Karaoğlan) da Hayta'nın komşusudur.

HAYTAOĞULLARINDAN VELİ OĞLU ALİ YALIM (1897-1973)

Haytaoğullarından Ali, 1897 yılında doğdu. Babasının adı Veli'dir. Elife ile İsa Bostan kızı Ayşe Hanım (1906-1972) ile evlendi.

Mevlüt (1926-2015),
Şerife (1930),
İsmail (1933-2015),
Adem (1937-2014) ve
Ayşedudu (1940)
isimli çocukları oldu.

HAYTAOĞULLARINDAN VELİ OĞLU YUNUS YALIM (1887-1949)

Haytaoğullarından Yunus, 1887 yılında doğdu. Babasının adı Veli'dir. Tuzlukçu Yukarı Mahalle'den Fatma ve Hüseyin Tuzcu kızı Fadime Hanım (1888-1945) ile evlendi.

Emine (1911-?),

disi de bekar yalnız başına imiş, ora gidelim"; "Hacı Musa yanımızdan çıkınca Hayta'ya söylemiş, o da muvafakat etmiş ve bize de akşamdan sonra ora gitmek üzere hazırlansınlar diye haber göndermiş. Pek çok memnun olduk sevindik. Saat bir buçuk iki raddelerinde askerler oldukça yerlerine, koğuşlarına çekilince Hacı Musa'nın ve Emin'in mahdumları bizi ve yatak vesairemizi aldılar Hayta'nın evine naklettiler. Burayı daha ziyade rahat ve asude bulduk, Akşamdan akşama hayta bize Hacı Musa'nın evinden yemek getirir, gündüzleri kendisi çifte gider. Oda bize kalır kapıları vururuz, ...";

(8) "Bir gün alay karargâhı süvarilerinden başlarından bir başcavuşla kapıya yüklendiler. Hayta'ya zorla kapıyı açtirdılar. Buraya da asker ve hayvan koyacağız dediler. Hayta yalvarır: "Benim bir tek odam ile ufacak bir ahırım var, kimsem yoktur, bütün eşyam o bir odadadır." ... Hayta "Olmaz ben çifte vesaireye giderim, bu kadar eşyayı askere bırakıp gidemem." dedi. Öyle ise câr-ı mülâsıkı (bitişik komşusu) bulunan biraderinin haremının evine bu Hayta eşyasını ve hayvanatını nakletsin. Onlar orada, askerler de burada eğleşsin. Veyahut o kari bura nakletsin asker orada eğleşsin dediler. Bu kararı verdiler."

Veli (1913-1945),
Fatma (1916-?),
Navruz (1920-?),
Rüştü (1922-2008),
Kemal (1923-1996)
isimli çocukları oldu.

“YÖRÜK KARA MEHMET” MEHMET İNAN (1892-1974)

Abdullah Fevzi Efendi'nin hatıratında ismi geçen ve evlerinde konakladıkları kişilerden biri de “Yörüköğlu” ve “Karaoğlan”, isimleri ile anılan “Yörük Kara Mehmet”dir.

Bu kişinin Tuzlukçu Aşağı Mahalle'den Mehmet İnan olduğunu düşünüyoruz. Görüştüğümüz kişilerden ve temin ettiğimiz bir nüfus kaydından hareketle Mehmet İnan'ın hayatı hakkında şu hususları tespit edebildik:

Mehmet Efendi, 1892 yılında Tuzlukçu'da doğdu. Babası Mehmet ile Fadime oğlu Mehmet Efendi (1842-1912)'dir. Annesi Ayşe Hanım'dır.

Osman İnan (1911-?), Ayşe (1921-?) Tacettin İnan (1924-?) ve Bahri İnan (1929-?) isimli çocukları vardır.

1974 yılında vefat etti.

Hatıratta henüz haklarında yeterli bilgi bulamadığımız ve torunlarını tespit edemediğimiz, Tuzlukçu'dan Muhtar Ali, Ali Molla'nın Süleyman, Molla Süleyman, Süleyman Ağa, Mustafa Çavuş, Köy İhtiyar Heyeti'nden Kuleli Hüseyin, Hacı Avdan gibi kişilerden de bahsedilmektedir. Gelecek yazılarımızda bu kişiler hakkında da bilgiler vereceğiz.

Elbette isimleri bile unutulup giden bu kişilerin bu çalışmamız gi tespit ettiğimiz torunlarının bize büyük dedeleri hakkında bildiklerini, hatıralarını ulaştırmaları ile Abdullah Fevzi Efendi'nin hatıratında

ve arşiv kayıtlarında tespit ettiğimiz bu kuru bilgiler ete kemiğe bürünebilecektir.

Bu vesile ile bu yazı dizisinde adı geçen ve hatta kabirleri bile unutulup kaybolan şahısları rahmetle anıyoruz.

KAYNAKLAR:

- Ali Osman Koçkuzu, Bir Müderrisin Sürgün Yılları Abdullah Fevzi Efendi, İz Yayıncılık, 2. Baskı İstanbul 2011.
- Ali Osman Koçkuzu, Bozkırlı Abdullah Fevzi Efendi Risaleler, İz Yayıncılık, 2012.
- Ali Osman Koçkuzu, Çanakkale Cephesinde Bir Müderris, İz Yayıncılık, İstanbul 2010.
- Bayram Ürekli, “Kafalı Ailesi-Kafalızade Hacı Mustafa Şükrü Efendi (1846-1917)”, Konya Ansiklopedisi, C. 5, s. 35.
- Caner Arabacı, “Ağazade Osman Efendi (Koçbeke)”, Konya Ansiklopedisi, C. 1, s. 37, 38.
- İbrahim Hakkı Konyalı, Akşehir Tarihi, s. 671-672.
- İsmail Bilgili, “Bir Eğitimci Olarak Şeyhzade Ahmet Ziya Efendi (1874-1925) Özel Sayısı”, Akademik Sayfalar, 26 Mart 2014, C. 14, S. 8, s. 113-128.
- İsmail Bilgili, Müderris Hasan Kudsi Efendi ve İcazetleri, Konya 2012, s. 62, 63.
- İsmail Bilgili-Ahmet Çelik, Muhammed Kudsi el-Bozkırlı (Memiş Efendi), Konya 2011.
- Lütfi Taşel, “Tanrıkulu, Abdullah Fevzi”, Konya Ansiklopedisi, C. 8, s. 270.
- Mehmet Ali Uz, “Bozkır'ın Yetiştirdiği Değerler Bozkırlı Bazı Din ve İlim Adamları, Araştırmacı Yazarlar”, Bozkır'ın Dünü ve Bugünü Sempozyumu (12 Kasım 2006), Konya 2007, s.217-246.
- Mehmet Ali Uz, “Tanrıkulu, Ziya”, Konya Ansiklopedisi, C. 8, s. 270, 271.
- Mehmet Ali UZ, Konya Alimleri ve Velileri, Meram Belediyesi Kültür Yayınları, Konya 2013.
- Mehmet Eminoğlu, Şeyh Muhammed Kudsi (K.S.) Memiş Efendi Hazretleri'nin Tarihçesi, Konya 2007.
- Sait Alioğlu, “Bir Müderrisin Sürgün Yılları”, Özgün Duruş Kitap Eki, 11.04.2011.
- Serdar Ceylan, “Nüfus Defterlerinde Tuzlukçu 1, 1844 tarihli Akşehir Nüfus Defterinde Tuzlukçu Karyesi Mahalle-i Evvel (Yukarı Mahalle)”, Akademik Sayfalar, 15 Nisan 2015, Cilt 15, Sayı 10, s. 145-152.
- Serdar Ceylan, “Tuzlukçu Cami-i Şerif Vakfı”, Akademik Sayfalar, C. 13, 9 Ekim 2013, s. 398, 399.
- Kaynak Kişiler:**
Abdülhalim oğlu İhsan oğlu Ziya KUZ (1964 doğumlu)
Mahmut Ağaçı (1925 doğumlu, Tuzlukçu Aşağı Mahalle'den Mehmet ve Dudu oğlu)
Navruz Buğdaycı (1926 doğumlu, Hamza oğlu İbrahim Buğdaycı eşi.)
Abdil Celil ÇINAR (1929 doğumlu, Mevlütlü Köyü'nden).
Doğan UYSAL (1937 doğumlu, Mevlütlü Köyü'nden)

HATİCE TEKİN VE İLK HİKÂYE KİTABI: ŞEHİRLER ARASI...

Ali IŞIK

Akademik *Sayfalar* okurları Hatice Tekin ismini hatırlayacaklardır. *Akademik Sayfalar*'ın editörlüğünü üstlendiğim dönemde, XII. cildin (2012) 5. sayısında “Kıllık İşte” (s. 80), 9. sayısında “Tavşanayağı” (s. 140-141), 11. sayısında “Minicik Toplar Gagaya” (s. 163-166), 16. sayısında “Palto” (s. 252-253), 18. sayısında “Annemin Akli Yerindeymiş” (s. 278-280) hikâyeleriyle anı türüne dâhil edilebilecek “Kayıp Ruhlar” (S. 19, s. 299-300) adlı yazısını yayımlamış; 22. sayıda da onu tanıtmaya çalışmıştık (“Yazarlarımızı Tanıyalım: Hatice Tekin”, s. 352).

Akrabası Seyit Küçükbeziirci ağabey sayesinde –gıyaben- tanıştığımız Hatice Tekin Hanım'la olan irtibatımız, *Akademik Sayfalar*'ın on ikinci yayım dönemi sonunda da kesilmişti. Geçtiğimiz Haziran ayının 4'ünde ondan gelen kısa e-posta bizi sevince boğdu. Zira bu e-posta, üç yıla yaklaşan irtibatsızlığımızda onun bozulan sağlığı üzerine olan endişelerimizi yok ettiği gibi, onun yayımlanan ilk kitabının müjdesini havi idi.

Hemşehrimiz Hatice Tekin Hanımefendi'nin bu ilk hikâye kitabı “Şehirler Arası” adını taşıyor. İçinde yer alan hikâyelerin coğrafi mekânının Konya ve İstanbul olması hasebiyle bu adın kitaba oldukça uygun düşüğünü düşünüyorum. *Şehirler Arası*'nda yer alan

on yedi hikâyenin yedisinin coğrafi mekânı Konya. Bunlar: Dügüm (s. 9-17), Gücce Dügünü (s. 19-27), Tespih (s. 29-34), Şivlilik (s. 35-42), Köpük (s. 43-50), Keyif Ehli (s. 51-58), Yüzerlik Kokusu (s. 59-67).

Konya'mızın, oturak gibi, gücce düğünü gibi unutulmuş, şivlilik gibi türlü değişmelerle hâlen hayatini sürdürülen kültürel değerleri Hatice Hanım'ın bu Konya hikâyelerinde olanca canlılığıyla yer almakta. Bunları hikâyeye hikâyeye açacak olursak; Konya'da evlenmek için kız seçimi ve bu süreçte sıklıkla yaşanabilenler (Dügüm); Konya'da çocukluk dönemlerini tamamlayan kız çocuklarının sokaktan eve çekilmesi demek olan âdet (Gücce Dügünü [Bu

hikâyenin fikir babası olduğumu da bu arada ifade etmeliyim]], Konya oturağı (Tespîh); şivlilik (Şivlilik), Konya'da bağ bozumunun en önemli safhalarından pekmez kaynatmanın, çoluk çocuk dört gözle beklenen safhası: köpük (Köpük), önemli kış âdetlerinden arabaşı (Keyif Ehli), bazı doğum âdetleriyle eski Konya'da nazar'ın en etkili ilacı üzerlik tütürme (Yüzerlik Kokusu).

Hatice Hanım'ın güçlü gözlemciliği duru, açık, yalın ve akıcı anlatımıyla birleşince bu hikâyeleri sanki okumuyor, âdeta yaşıyorsunuz. Bu itibarla bu hikâyeler edebî değerleri yanında tahkiye edilmiş birer folklor derlemeleridir aynı zamanda. Bu özelliğinden dolayı Hatice Hanım'ın *Şehirler Arası*'nı Konya halk bilimine ilgi duyan Türkoloji hocaları ve talebelerine hararetle tavsiye ediyoruz.

Karayoluyla yapılan Konya-İstanbul (yahut İstanbul-Konya) yolculuklarının en önemli mola yeridir Makas. Konya'dan çıkan

D715 karayolunun E90 karayoluna kavuştuğu nokta olan Makas, biraz soluklanıp insani ihtiyaçların giderildiği tesisler topluluğu olması yanında, daha sılasına kavuşmadan tekrar gurbete döneceği günün ağırlığını iliklerine kadar hissedenler için de bir mutluluk ve hüzün mekânıdır. Öyle ya, burası ya Konya'ya kavuştuğunuz ya da Konya'dan koptuğunuz yerdir. Hatice Hanım da "Mola Yeri" başlığı altında -kısacık da olsa- buraya dair duygularını okuyucuyla paylaşmaktan geri durmamış.

Şehirler Arası'nın "İstanbul" ara başlıklı ikinci bölümünde yer alan hikâyeler de şöyle: "Kem Gözler" (s. 73-77), "Çenen Çekilsin E mi!" (s. 79-85), "Rapor Peşinde" (s. 87-93), "Suçluluk" (s. 95-99), "Hikâye Ziyareti" (s. 101-107), "Hatır İçin Kanser" (s. 109-113), "Son Gece" (s. 115-122), "Palto" (s. 123-126), "Karar" (s. 127-129), "Fincan" (s. 131-133).

Şehirler Arası'nın "Konya" bölümünün hikâyelerinde Konya insanı rahatlatan bir "şehir" kimliğiyle belirirken, "İstanbul" bölümünün -"Son Gece" dışındaki hikâyelerinde İstanbul'un, insana tahakküm eden kozmopolit bir "kent" kimliğini hissedebiliyorsunuz.

Bilirsiniz, insanlar seyredecekleri bir filmin konusunu merak etseler de; filmi seyrederken tadı kaçmasın diye, filme dair açıklamaları dinlemek istemezler. Bu hesap, *Şehirler Arası*'nın tanıtımını -bir solukta okuyacağınızın garantisini vererek- burada sonlandırıyor, geç de olsa bu ilk eserinden dolayı Hatice Tekin Hanım'ı tebrik ediyorum. İnşallah *Şehirler Arası*'nı tez zamanda diğerleri takip eder.

YUMURTACI

Hüzeyme
Yeşim KOÇAK

Hayatına, işine gömüldüğünde, bir çemberin içinde döndüğünde; yeni evinin bu “dış sesi” de ilgisini çekiyor.

Ki uzun müddet duymadığı zaman meraklanıyor. Hastalandı mı, başına bir iş mi geldi, köye mi gitti, yoksa “Allah korusun”...

Bu tecessüs neden?

Sesin ayrıcalığından, gizli bir mukavemeti, çoklarında bulamadığı bir enerjiyi içinde barındırmasından belki. Bilemiyor.

“Köy yumurtası! Yumurtacı! Taze yumurta!”

Kocasını ondan için: “İbadet dirisi” diyor.

Evin önünden yine geçiyor. Kaç sokak, kaç mahalle dolaşır gezer. Soğukta sıcakta bu kaçınıcı sefer?

Hiç mi yorulmaz, darlaşmaz. Kendi yarı yaşında tık nefes, nazenin, biraz fazla çalışsa; evde neredeyse her koltuğun, minderin hatırını soruyor.

Tıfıllardan, gençlerden haber ver dersiniz; kalıplarından belli, daha beter, arabasız bir adım atmazlar.

Pencereyi çıkıp, camı tıkırdatıyor. İhtiyarın, onu görünce çehresinde bir gülücük belirliyor.

Fazla ihtiyaç yok ama boşuna penceresine bakıp geçmesin, belki hiç satmamıştır üzülmeyin.

Ufak tefek fakat dik adam; apartman kapısının önünde, üstü açık, üç tekerlekli arabasına yerleştirilmiş yumurtalardan seçmeler yapıp, iyilerini koyuyor.

İzlendiğinin farkında. Sonradan bunları göstererek müşterisine safiyane övünecek:

“Böyle yumurta bulamazsın. Çarşı pazarda sor, vallaha kaç para. Senin için indirim yaptım.”

Özenle Keriman’a uzatıyor. Her zamanki lâkırdılardan birkaç çift ediyorlar.

Yumurtacı, tam merdivenlerden incekken vazgeçip, başını geri çeviriyor:

“Hacı teyzenizin soranlara selamı var” diyor. “Mukabeleye gitti.”

Eyvah, konuşmayı sürdürmek istiyor belli. Keriman’a doğru birkaç adım attı.

Hay aksi! Hanımını sormak hiç aklına gelmemişti. Mahcubiyetle: “Siz de selâm ve hürmetlerimizi iletin lütfen” diyor.

Bugün yoğun. Kafasının bir ucunda yapacakları dururken, -Allah Allah- kendini tekrar çene çalarken buluyor. Hatta konuşmayı epey ilerletmişler(!):

“Çelik damak yapardı benim oğlan. 250 milyarı vardı. Bunu ütmek için kumara alıştırmışlar.”

“Bu yaşıma geldim, biz kumar neyim falan bilmezdik.”

Sesle beraber yüz de buruşuyor, tutmasına o kadar zorlamasına rağmen yaşlar tıpır tıpır inmeye başlıyor.

“Nesi var nesi yoksa kaybetti.”

Hiç kestirememişti. Kabuğunda. Başkalarının yaşamını tahmin için fazladan mesai sarf etmiyor yine de.

Şaşkın afallamış cümleler zihninde kurulu, bir türlü dışarı çıkmıyor. Baş sallıyor sadece.

Niçindir bilinmez, adamın bütün sermayesinin yumurtaların üstünde hızla yürümüş koşmuş gibi bir suçluluk tadı. Eline ayağına bulaşmış yumurta, hayat kırıkları...

Ama satıcı, zamanın acı perdelinde daha mütevekkil, sağlam gözüküyor. Belki onda takdir ettiği; hissedip meylettği güçlü bu yürek sesi...

Merakla soruyor, hoş bir cevap alabilmek ümidiyle. Öyle ya oğlan, belki kendine çekidüzen verecektir, ders almıştır; ALSIN yani.

“Şimdi ne yapıyor?” Cevap net:

“Fırsat olsa, gene ütölmek için oynayacak.”

Çürük, cılk yumurta kokusu, burnunu ufkunu sarıyor. Meçhul bir erkek hayali, kumar masasında yumurta tokuşturuyor.

Kara civcivler, buladalar/budalalar “kümeslerde”, “mezbeleliklerde” dolaşılıyor. “Çöplük horozları” süprüntülüklerde, limitsiz vakitsiz hayatını yaşıyor.

“Bir param olsa da umreye götürsem. Başka bir şeycikler istemem.”

Islak gözleri, belli belirsiz bir gururla yıldızlaşmış:

“Biz 90’larda gittik. Allah’ıma bin şükürler olsun.”

Orda değişirdi, adam olurdu mutlak. Kabuk soyulur atılırdı, “kutlu izlerin” peşi sıra bir “can” çıkardı, Kâbe’ye yüz sürüldüğünde herhalde bağışlanır kucaklanırdı.

Bir maneviyat neşesini tekrar yaşadığı belli; özünün tattığı zevki çocukları niçin yaşamamasın.

Keriman’ın akli katı sivri gerçeklerde.

“Beş tane kızı var, ellerinden öper. Büyüğünü geçenlerde everdik. Ağlaşır dururlar; ‘Sen olmasan bize kim bakardı dede, perişan olurduk’ diye.”

“73 yaşındayım. Yaz kış sokaklardayım. Yetişmiyor kızım, biriktiremiyorum.”

Ruhu bulamaç gibi. Oğlunun modası birkaç ay geçti diye, yepyeni ayakkabıyı atıp, galesizce başkasını istemesi aklına düşüyor. Kızmıştı ve hiddetinden:

“Ben Allah olsam, size bir dilim ekmek vermezdim, yüzünüze bile bakmazdım” deyivermişti. Mert Efendi şimdilik sesini kesmişti.

“Allah beterinden saklasın. Güç versin çalışalım, n’edelim.”

İhtiyarın masum yüzü, yağmurdan sonra açılmış berrak lâtif bir gökyüzünü andırıyor. Ziyalı gözlerinde gülçiçek-bal mevsimi...

Yakaladığı bir haz duygusuyla bakakalıyor. Kalbinin gördükleri Keriman’ı sükûnete kavuşturup, aklını ya(tış)tırıyor.

“Seni de ayakta tuttum. Hakını helâl et kızım.”

Bu defa cümle kapısına doğru yöneliyor ve çıkıyor.